

סמסטר 2024 א - בחינה לדוגמה מספר 1

דף הנחות:

- בתשובתיכם התבססו על ההנחות הבאות, אלא אם כן מניסוח השאלה עולה במפורש אחרת:
1. המסים מוטלים על הפרטים בלבד, אין מסים עקיפים וסובסידיות וכל הרווחים מחולקים.
  2. שער הריבית הריאלי חיובי (= גדול מאפס).
  3. הצריכה הפרטית תלויה בהכנסה הפנויה ובשער הריבית.
  4. ההשקעה תלויה בשער הריבית ובתוצר הלאומי.
  5. כאשר מדובר במשק שנמצא באבטלה, יש להניח כי הוא יימצא באבטלה גם לאחר השינויים המפורטים בשאלה.
  6. המשק מצוי תמיד במצב של שיווי משקל. כל שינוי אקסוגני מביא את המשק לשיווי משקל חדש באופן מיידי. אין שינוי אקסוגני פרט לאלה המתוארים בשאלה.
  7. בכל השאלות הנוגעות למודל קיינס מתווספות ההנחות הבאות:
    - 7.1. במשק מוטל מס קבוע בלבד, כלומר אין מס יחסי.
    - 7.2. הנטייה השולית להוציא, MPE , קטנה מ-1.
  8. מערכת הבנקים מצויה תמיד בדיוק בגבול הרזרבה הדרוש. כל שינוי אקסוגני מביא את המערכת מיד לגבול הרזרבה. ההתאמות נעשות באמצעות פיקדונות עובר ושב.
  9. הציבור מחזיק סכום קבוע במזומן.
  10. היצע הכסף (היתרות הנומינליות) קשיח לחלוטין ביחס לשער הריבית ונקבע על ידי הבנק המרכזי.
  11. הביקוש לכסף תלוי בשער הריבית ובתוצר הלאומי.
  12. בכל השאלות הנוגעות לשוק המט"ח מתווספות ההנחות:
    - 12.1. הממשלה נוקטת מדיניות של שער חליפין נייד ותנועות הון חופשיות.
    - 12.2. המשק הוא קטן ביחס לעולם, ואין לו השפעה על רמת המחירים ועל שער הריבית השוררים בעולם (כלומר, רמת המחירים בעולם ושער הריבית העולמי הם אקסוגניים).
    - 12.3. תנועות ההון תלויות בגורמים אקסוגניים, וכן בהפרש שבין שער הריבית המקומי לשער הריבית העולמי.

חלק א (60 נקודות)

(5 נק' לכל שאלה)

לפניכם 12 שאלות רב־ברירה. יש לענות על כולן.
לכל שאלה עליכם לבחור בתשובה אחת, הנראית לכם הנכונה ביותר.
את התשובות יש לסמן בדף התשובות המצורף בסוף השאלון.

שאלה 1

נתוני החשבונאות הלאומית של משק מסוים בשנה שעברה מראים שסך החיסכון של המשק (חיסכון ציבורי + חיסכון אישי) גדול מההשקעה במשק.

מכאן אפשר להסיק כי :

- א. היבוא גדול מהיצוא.
- ב. המשק בתעסוקה מלאה.
- ג. ייתכן שהיצוא שווה ליבוא.
- ד. סכום השימושים המקומיים קטן מהתוצר.
- ה. סכום השימושים המקומיים גדול מהתוצר.

שאלה 2

להלן נתונים ממאזן התשלומים של משק בשנה שעברה (במיליוני דולרים):

- ♦ יתרות המט"ח של המשק גדלו ב-100.
- ♦ המשק לווה מחו"ל 70 ופרע הלוואות משנים קודמות בסכום של 40.
- ♦ המשק קיבל העברות חד-צדדיות נטו בסכום של 60.
- ♦ השקעות זרות במשק 150 והשקעות של תושבי המשק בחו"ל 130.

מנתונים אלו אפשר להסיק כי עודף היבוא בשנה שעברה היה (במיליוני דולרים):

- א. 110.
- ב. 100.
- ג. 10.
- ד. היצוא שווה ליבוא.
- ה. כל התשובות לעיל אינן נכונות.

שאלה 3

משק סגור נמצא בשיווי משקל באבטלה. הממשלה מתכוונת לבצע מדיניות פיסקלית מרחיבה. הבנק המרכזי מעוניין לשמור על שער ריבית קבוע כך שיישום מדיניות הממשלה לא יגרום לשינוי הריבית. איזו פעולה מתוך האפשרויות שלהלן מתאימה כדי ליישם את מדיניותו?

- א. קניית אג"ח מהציבור.
- ב. הגדלת יחס הרזרבה כנגד פיקדונות בבנקים.
- ג. מכירת אג"ח לציבור.
- ד. העלאת שער הריבית על ההלוואות המוניטריות.
- ה. כל התשובות לעיל אינן נכונות.

שאלה 4

במערכת הבנקאית של משק נתון שיחס הרזרבה הוא 0.2, בסיס הכסף הוא 300 ש"ח והמזומן בידי הציבור 180 ש"ח. מכאן ניתן להסיק כי:

- א. הלוואות הבנקים הן 360 ש"ח, כמות הכסף היא 660 ש"ח והרזרבות הן 180 ש"ח.
- ב. הלוואות הבנקים הן 480 ש"ח, כמות הכסף היא 780 ש"ח והרזרבות הן 120 ש"ח.
- ג. הלוואות הבנקים הן 480 ש"ח, כמות הכסף היא 780 ש"ח והרזרבות הן 480 ש"ח.
- ד. הלוואות הבנקים הן 360 ש"ח, כמות הכסף היא 660 ש"ח והרזרבות הן 120 ש"ח.
- ה. כל התשובות לעיל אינן נכונות.

שאלה 5

משק סגור נמצא בשיווי משקל בתעסוקה מלאה.

הממשלה החליטה להגדיל את הצריכה הציבורית ב-10 מיליון ש"ח והיא שוקלת שתי חלופות למימון ההוצאה:

1. הטלת מסים.

2. מכירת אג"ח לציבור.

איזו מהטענות הבאות נכונה?

- א. בשתי החלופות יהיה שיעור זהה של עליית מחירים.
- ב. ההשקעה תהיה קטנה יותר בחלופה 1 והצריכה הפרטית תהיה קטנה יותר בחלופה 2.
- ג. ההשקעה תהיה קטנה יותר בחלופה 2 והצריכה הפרטית תהיה קטנה יותר בחלופה 1.
- ד. שתי החלופות זהות מבחינת השפעתן על כל המשתנים המקרו-כלכליים הריאליים.
- ה. כל התשובות לעיל אינן נכונות.

שאלה 6

בשיעור בכלכלה אמרו הסטודנטים את שני המשפטים הבאים:

משפט I – מדיניות פיסקלית מרחיבה תגדיל את רמת התעסוקה של משק באבטלה אך יתכן שתגרום לירידה בהשקעה.

משפט II – אם משק נקלע לפער אינפלציוני, אזי נקיטת מדיניות מוניטרית מרחיבה עשויה למנוע עלייה ברמת המחירים.

איזה משפט נכון?

א. רק משפט I נכון.

ב. שני המשפטים נכונים.

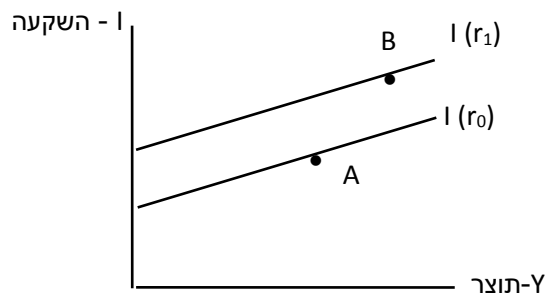
ג. רק משפט II נכון.

ד. שני המשפטים אינם נכונים.

ה. המודל אינו מסביר אם המשפטים נכונים או לא נכונים.

שאלה 7

להלן פונקציות ההשקעה של משק בשנה הנוכחית ובשנה הקודמת. ההשקעה בשנה הקודמת מיוצגת על-ידי נקודה A ובשנה הנוכחית ע"י נקודה B. מכאן ניתן להסיק כי בשנה הנוכחית ביחס לקודמת:

- א. שער הריבית עלה והתוצר קטן.
- ב. שער הריבית ירד והתוצר קטן.
- ג. שער הריבית עלה והתוצר גדל.
- ד. שער הריבית ירד, אך לא ניתן לדעת כיצד השתנה התוצר.
- ה. שער הריבית ירד והתוצר גדל.

שאלה 8

במערכת הבנקאית יחס הרזרבה המינימאלי כנגד פיקדונות עו"ש הוא 0.1. החודש הציבור הגדיל את המזומן שהוא מחזיק ב-A מיליון ש"ח ובו-זמנית הבנק המרכזי קנה אג"ח מהציבור ב-180 מיליון ש"ח. ידוע כי כתוצאה משני שינויים אלה כמות הכסף לא השתנתה. מכאן ניתן להסיק כי A (במיליוני ש"ח) שווה ל:

- א. 18.
- ב. 200.
- ג. 1,800.
- ד. 180.
- ה. כל התשובות לעיל אינן נכונות.

שאלה 9

משק סגור נמצא בשיווי משקל בתעסוקה מלאה. כתוצאה משכלולים שונים במערכת הבנקאות הציבור מעוניין להחזיק פחות יתרות ריאליות בכל רמת תוצר ושער ריבית. כתוצאה מכך בשיווי המשקל החדש:

- א. הן הצריכה הפרטית והן ההשקעה יגדלו.
- ב. הריבית תרד.
- ג. תיווצר במשק אבטלה.
- ד. לא יהיה שינוי בהרכב השימושים אך כמות היתרות הריאליות תקטן.
- ה. לא ניתן לקבוע מה יקרה לצריכה הפרטית ולהשקעה.

שאלה 10

מנתוני החשבונאות הלאומית של משק פתוח בעשור האחרון עולה, כי לאורך השנים:

- המסים נטו והצריכה הציבורית גדלו כל אחד ב- 200 מיליון ש"ח.
- ההכנסה הפנויה גדלה ב- 240 מיליון ש"ח – מחצית מהגידול הופנתה לצריכה פרטית והיתרה לחיסכון אישי.
- עודף היבוא גדל ב- 50 מיליון ש"ח.

מנתונים אלו ניתן להסיק כי:

- א. ההשקעה גדלה ב- 170 מיליון ש"ח והתוצר גדל ב- 440 מיליון ש"ח.
- ב. ההשקעה גדלה ב- 120 מיליון ש"ח והתוצר גדל ב- 240 מיליון ש"ח.
- ג. ההשקעה גדלה ב- 170 מיליון ש"ח והתוצר גדל ב- 240 מיליון ש"ח.
- ד. ההשקעה גדלה ב- 120 מיליון ש"ח והתוצר גדל ב- 440 מיליון ש"ח.
- ה. כל התשובות לעיל אינן נכונות.

שאלה 11

- משק סגור נמצא בשיווי משקל באבטלה. נתון כי הבנק המרכזי שומר על שער ריבית קבוע. לאור האילוצים הקואליציוניים, הממשלה החליטה להגדיל את הצריכה הציבורית ולממן זאת על-ידי מכירת אג"ח לציבור. כתוצאה מכך:
- א. הצריכה הפרטית תקטן וההשקעה תגדל.
  - ב. הצריכה הפרטית תקטן וההשקעה תקטן.
  - ג. לא ניתן לדעת מה יקרה לצריכה הפרטית ומה יקרה להשקעה.
  - ד. הצריכה הפרטית תגדל וההשקעה תגדל.
  - ה. כל התשובות לעיל אינן נכונות.

שאלה 12

- התייחסו לשיווי משקל חלקי בשוק המט"ח. הניחו כי שני אירועים התרחשו במקביל:
- (1) כתוצאה ממצאות מאגרי גז גדולים במשק, המשק הפסיק לייבא נפט מחו"ל.
  - (2) הריבית העולמית ירדה.
- כתוצאה משני אירועים אלה:
- א. יהיה פחות בשער המטבע המקומי.
  - ב. ייתכן ששער החליפין לא ישתנה.
  - ג. היצוא יגדל.
  - ד. יהיה ייסוף בשער המטבע המקומי.
  - ה. כל התשובות לעיל אינן נכונות.

חלק ב (20 נקודות)

יש לענות על השאלה הבאה, לנמק ולהציג חישובים.

שאלה 13 (20 נקודות – 10 נקודות לכל סעיף)

נתונים לשני הסעיפים:

במשק סגור נמצא בשיווי משקל באבטלה.

נתון כי:

הנטייה השולית לצרוך היא 0.6 והנטייה השולית להשקיע היא 0.2.

פער התוצר הוא 450 ש"ח.

הבנק המרכזי שומר על שער ריבית קבוע.

ענו בנפרד על שני הסעיפים הבאים בהתבסס על נתונים אלה.

א. משרד האוצר מצא שהתוצר של שיווי משקל שווה ל-10,000 ש"ח.

חשבו את הנוסחה של הביקוש המצרפי ואת הפער הדפלציוני.

הביקוש המצרפי: _____ הפער הדפלציוני: _____

ב. הניחו כעת, כי הממשלה החליטה להגדיל את הצריכה הציבורית ב-100 ש"ח ולממן זאת

על-ידי הטלת מסים נוספים.

חשבו את השינוי בתוצר ואת השינוי בהשקעה כתוצאה מיישום ההחלטה.

השינוי בתוצר: _____ השינוי בהשקעה: _____

שאלה 14 (10 נקודות)

ישראל היא משק סגור הנמצא בשיווי משקל בתעסוקה מלאה. נתון כי ההשקעה תלויה רק בריבית. לאחרונה כתוצאה מפסימיות של משקי הבית ירדה הצריכה הפרטית בכל רמה של הכנסה פנויה וריבית.

כלכלנית טענה כי כתוצאה מכך (1) התוצר יקטן (2) ההשקעה תקטן גם היא יש לתאר את ההתרחשות במשק, לקבוע אם הטענות נכונות או לא נכונות ולנמק בפירוט. יש לתאר את ההתרחשות במשק, לקבוע אם הטענות נכונות או לא נכונות ולנמק בפירוט.

טענה (1) (נכונה/ לא נכונה) _____ טענה (2) (נכונה/ לא נכונה) _____
נימוק: _____

שאלה 15 (10 נקודות)

שוק המט"ח נמצא בשווי משקל (התייחסו בשאלה לשיווי משקל חלקי בשוק המט"ח). קרו שני שינויים במקביל:

(1) הריבית העולמית ירדה,

(2) הממשלה הפחיתה מכסים על מוצרי יבוא רבים.

כלכלן טען כי כתוצאה מכך יהיה פיחות בשער המטבע המקומי.

יש לתאר את ההתרחשות בשוק מט"ח, לקבוע אם הטענה נכונה או לא נכונה ולנמק בפירוט.

הטענה (נכונה/לא נכונה) _____
נימוק: _____

ב ה צ ל ח ה !

דף נוסחאות החשבונאות הלאומית לבחינות סמסטר 2024א

הנחות מיוחדות לסמסטר זה

כל הרווחים מחולקים ולכן אין חיסכון עסקי, אין פחת.

סימונים

Y – תוצר

N – הכנסה לאומית

Yd – הכנסה פנויה

T – מסים נטו (מסים – תשלומי העברה)

G – צריכה ציבורית

C – צריכה פרטית

I – השקעה נקייה (סכום של IG – השקעה ציבורית ו-IB – השקעה עסקית/פרטית)

S – החיסכון של המשק (סכום של SP – החיסכון האישי ו-SG – החיסכון הציבורי)

IM – יבוא

X – יצוא

BD – גירעון בתקציב הממשלה

נוסחאות (משמאל לימין)

$$Y = N$$

$$Yd = Y - T$$

$$SP = Yd - C$$

$$SG = T - G$$

$$Y + (IM - X) = C + I + G$$

$$I = S + IM - X$$

$$G + IG = T + BD$$

פתרון בהמשך

שאלה 1

נתוני החשבונאות הלאומית של משק מסוים בשנה שעברה מראים שסך החיסכון של המשק (חיסכון ציבורי + חיסכון אישי) גדול מההשקעה במשק.

מכאן אפשר להסיק כי :

א. היבוא גדול מהיצוא.

ב. המשק בתעסוקה מלאה.

ג. ייתכן שהיצוא שווה ליבוא.

ד. סכום השימושים המקומיים קטן מהתוצר.

ה. סכום השימושים המקומיים גדול מהתוצר.

הסבר :

בשלב ראשון נבדוק את דוח היווי הון : $S + (IM - X) = I$

נתון ש : $S > I$ ולכן ניתן להסיק כי : $IM - X < 0$, כלומר עודף היבוא שלילי, $IM < X$

בשלב שני נבדוק את דוח מקורות ושימושים : $Y + (IM - X) = C + G + I$

מכיוון שעודף היבוא שלילי, הרי שהתוצר גדול מסכום השימושים המקומיים (או סכום

השימושים המקומיים קטן מהתוצר), ותשובה ד נכונה.

שימו לב שתשובה ב אינה נכונה, לא ניתן להסיק מהנתונים אם המשק באבטלה או בתעסוקה

מלאה.

שאלה 2

להלן נתונים ממאזן התשלומים של משק בשנה שעברה (במיליוני דולרים) :

♦ יתרות המט"ח של המשק גדלו ב-100.

♦ המשק לווה מחו"ל 70 ופרע הלוואות משנים קודמות בסכום של 40.

♦ המשק קיבל העברות חד-צדדיות נטו בסכום של 60.

♦ השקעות זרות במשק 150 והשקעות של תושבי המשק בחו"ל 130.

מנתונים אלו אפשר להסיק כי עודף היבוא בשנה שעברה היה (במיליוני דולרים) :

א. 110.

ב. 100.

ג. 10.

ד. היצוא שווה ליבוא.

ה. כל התשובות לעיל אינן נכונות.

הסבר :

בשאלות מספריות של מאזן התשלומים מומלץ להציג את המאזן בטבלה, ונזכור שסכום הסעיפים

בצד החובה שווה בהגדרה לסכום הסעיפים בצד הזכות.

את עודף היבוא נכתוב בצד החובה שהוא יבוא פחות יצוא, כלומר העברנו את היצוא מצד הזכות

וצד החובה ולכן הוא בסימן מינוס.

כל נתון בשאלה נצבע בצבע אחר ומופיע כך גם במאזן.

מאזן התשלומים

זכות (+)	חובה (-)	
	עודף יבוא (?) 10	חשבון שוטף
מענק שקיבלנו 60		
הלוואות שקיבלנו 70	הלוואות שפרענו 40	חשבון הון
השקעות זרות 150	השקעות בחו"ל 130	
	גידול ביתרות 100	יתרות מט"ח

צד החובה (לא כולל "עודף יבוא") מסתכם ב- 170, וצד הזכות מסתכם ב- 180. מכאן ניתן להסיק כי עודף יבוא שווה ל- 10.

שאלה 3

משק סגור נמצא בשיווי משקל באבטלה. הממשלה מתכוונת לבצע מדיניות פיסקלית מרחיבה. הבנק המרכזי מעוניין לשמור על שער ריבית קבוע כך שיישום מדיניות הממשלה לא יגרום לשינוי הריבית. איזו פעולה מתוך האפשרויות שלהלן מתאימה כדי ליישם את מדיניותו?

א. קניית אג"ח מהציבור.

ב. הגדלת יחס הרזרבה כנגד פיקדונות בבנקים.

ג. מכירת אג"ח לציבור.

ד. העלאת שער הריבית על ההלוואות המוניטריות.

כל התשובות לעיל אינן נכונות.

הסבר:

בשאלות מסוג זה כשיש שתי פעולות והמטרה היא לשמור על ריבית קבועה, מומלץ לפעול כך: בשלב ראשון, ננתח את השינוי הראשון ולקבוע מהו השינוי בריבית שנגרם כתוצאה ממנו. בשלב שני, לבחור את הפעולה שתגרום לריבית להשתנות בכיוון ההפוך.

שלב ראשון - מדיניות פיסקלית מרחיבה באבטלה גורמת לעליית הביקוש המצרפי ולכן לעליית התוצר. בעקבות זה תהיה עלייה בביקוש ליתרות ריאליות, ולכן הריבית תעלה. שלב שני - מכיוון שהריבית עלתה, הרי שיש לבחור בפעולה שתוריד את הריבית כדי שתחזור לערכה במצב המוצא. מכל האפשרויות המוצעות בשאלה, תשובה א נכונה, כי קניית אג"ח מהציבור (שהיא מדיניות מוניטרית מרחיבה), מגדילה את כמות הכסף - > מגדילה את היצע היתרות הריאליות ולכן גורמת לירידה בשער הריבית. ניתן לראות כי כל שאר הפעולות (ב-ד') אלו סוגים שונים של מדיניות מוניטרית מרסנת, אשר מקטינה את כמות הכסף ובכך גורמת לעלייה בריבית.

שאלה 4

במערכת הבנקאית של משק נתון שיחס הרזרבה הוא 0.2, בסיס הכסף הוא 300 ש"ח והמזומן בידי הציבור 180 ש"ח. מכאן ניתן להסיק כי:

- א. הלוואות הבנקים הן 360 ש"ח, כמות הכסף היא 660 ש"ח והרזרבות הן 180 ש"ח.
- ב. הלוואות הבנקים הן 480 ש"ח, כמות הכסף היא 780 ש"ח והרזרבות הן 120 ש"ח.
- ג. הלוואות הבנקים הן 480 ש"ח, כמות הכסף היא 780 ש"ח והרזרבות הן 480 ש"ח.
- ד. הלוואות הבנקים הן 360 ש"ח, כמות הכסף היא 660 ש"ח והרזרבות הן 120 ש"ח.
- ה. כל התשובות לעיל אינן נכונות.

הסבר:

נתבסס על נתוני השאלה עם ההגדרות של מערכת הבנקים:

1. בסיס הכסף = מזומן בידי הציבור + רזרבות
2. יחס הרזרבה = $R = \frac{\text{רזרבה}}{\text{עו"ש}}$, מכפיל הפיקדונות = $\frac{1}{R}$
3. עו"ש = רזרבות $\times \frac{1}{R}$
4. כמות הכסף = מזומן בידי הציבור + עו"ש
5. רזרבות + הלוואות = עו"ש (הנוסחה של מאזן הבנק)

נחשב את הרזרבות בעזרת משוואה 1 ונקבל שהן שוות ל-120.

נחשב את מכפיל הפיקדונות בעזרת משוואה 2 ונקבל $\frac{1}{R} = \frac{1}{0.2} = 5$

נחשב את העו"ש לפי משוואה 3 ונקבל שהעו"ש = 600.

נחשב את כמות הכסף לפי משוואה 4 ונקבל שכמות הכסף היא 780.

נחשב את הלוואות לפי משוואה 5 ונקבל שהלוואות הן 480.

שאלה 5

משק סגור נמצא בשיווי משקל בתעסוקה מלאה.

הממשלה החליטה להגדיל את הצריכה הציבורית ב-10 מיליון ש"ח והיא שוקלת שתי חלופות למימון ההוצאה:

1. הטלת מסים.

2. מכירת אג"ח לציבור.

איזו מהטענות הבאות נכונה?

- א. בשתי החלופות יהיה שיעור זהה של עליית מחירים.
- ב. ההשקעה תהיה קטנה יותר בחלופה 1 והצריכה הפרטית תהיה קטנה יותר בחלופה 2.
- ג. ההשקעה תהיה קטנה יותר בחלופה 2 והצריכה הפרטית תהיה קטנה יותר בחלופה 1.
- ד. שתי החלופות זהות מבחינת השפעתן על כל המשתנים המקרו-כלכליים הריאליים.
- ה. כל התשובות לעיל אינן נכונות.

הסבר :

בשני המקרים הביקוש המצרפי יעלה, ומכיוון שבמצב המוצא יש תעסוקה מלאה, יוצר פער אינפלציוני. לכן המחירים יעלו, ההיצע היתרות הריאליות יקטן, הריבית תעלה, ומכאן שהן השקעה והן צריכה פרטית יקטנו. בשני המקרים הירידה הכוללת של ההשקעה ושל הצריכה הפרטית יחדיו תסתכם בדיוק בסכום העלייה בצריכה הציבורית (10), אך ה"חלוקה" ביניהן תהיה שונה.

מכיוון שבחלופה 2 (מימון ע"י אג"ח) הביקוש המצרפי (AD) יעלה יותר, תתרחש בעקבותיו עלייה גדולה יותר ברמת המחירים (P), מה שיקטין את היתרות האיאליות ביותר מאשר בחלופה 1, כך שהריבית תעלה יותר בחלופה 2 (מימון ע"י אג"ח). כיוון שהשקעה תלויה בריבית בקשר שלילי, השקעה (I) תרד חזק יותר בחלופה 2, קרי, תהיה נמוכה יותר, ולכן צריכה פרטית תרד בפחות בחלופה 2. מסקנה – בחלופה 2 (אג"ח) השקעה תהיה נמוכה יותר ביחס לחלופה 1 (מסים) ואילו הצריכה פרטית תהיה נמוכה יותר בחלופה 1 (מסים) מאשר בחלופה 2 (אג"ח).

שאלה 6

בשיעור בכלכלה אמרו הסטודנטים את שני המשפטים הבאים :

משפט I – מדיניות פיסקלית מרחיבה תגדיל את רמת התעסוקה של משק באבטלה אך יתכן שתגרום לירידה בהשקעה.

משפט II – אם משק נקלע לפער אינפלציוני, אזי נקיטת מדיניות מוניטרית מרחיבה עשויה למנוע עלייה ברמת המחירים.

איזה משפט נכון?

א. רק משפט I נכון.

ב. שני המשפטים נכונים.

ג. רק משפט II נכון.

ד. שני המשפטים אינם נכונים.

ה. המודל אינו מסביר אם המשפטים נכונים או לא נכונים.

הסבר :

ניתוח משפט I – מדיניות פיסקלית מרחיבה תגרום ל: עלייה בביקוש המצרפי -> עלייה בתוצר -> עלייה בביקוש ליתרות ריאליות -> עלייה בריבית -> ירידה בצריכה הפרטית ובהשקעה -> ירידה בתוצר, אך בסה"כ התוצר עולה והריבית עולה.

מכיוון שהתוצר עלה, רמת התעסוקה עלתה כי כדי לייצר יותר נדרשים יותר עובדים. ההשקעה – עליית התוצר מגדילה את ההשקעה ואילו עליית הריבית מקטינה אותה, לפיכך לא ניתן לדעת מה יקרה להשקעה ויתכן שהיא תרד.

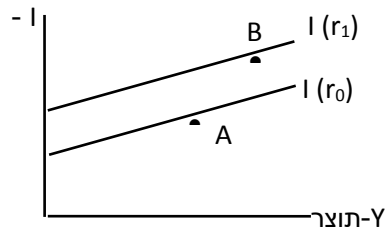
לפיכך משפט I נכון.

ניתוח משפט II – כאשר יש פער אינפלציוני, כל מדיניות מרחיבה רק תגדיל את הפער האינפלציוני ולכן תגביר עוד יותר את העלייה במחירים. במקרה כזה כדי למנוע את עליית המחירים נדרשת מדיניות מרסנת, שתגרום לסגירת הפער.

לפיכך משפט II אינו נכון.

שאלה 7

להלן פונקציות ההשקעה של משק בשנה הנוכחית ובשנה הקודמת. ההשקעה בשנה הקודמת מיוצגת על-ידי נקודה A ובשנה הנוכחית ע"י נקודה B. מכאן ניתן להסיק כי בשנה הנוכחית ביחס לקודמת:

- א. שער הריבית עלה והתוצר קטן.
- ב. שער הריבית ירד והתוצר קטן.
- ג. שער הריבית עלה והתוצר גדל.
- ד. שער הריבית ירד, אך לא ניתן לדעת כיצד השתנה התוצר.
- ה. שער הריבית ירד והתוצר גדל.

הסבר:

שינוי בריבית גורם לתזוזה של כל העקומה. עלייה בריבית גורמת לירידה של כל העקומה וירידה בריבית לעלייה של העקומה. מכיוון שהעקומה כולה עלתה הרי שהריבית ירדה. שינוי בתוצר הוא שינוי על העקומה, שכן התוצר מופיע על הציר האופקי. ככל שהנקודה נמצאת מימנה יותר, כך התוצר גדול יותר. מכיוון שנקודה B נמצאת מימין לנקודה A, הרי שהתוצר גדל.

שאלה 8

במערכת הבנקאית יחס הרזרבה המינימאלי כנגד פיקדונות עו"ש הוא 0.1. החודש הציבור הגדיל את המזומן שהוא מחזיק ב-A מיליון ש"ח ובו-זמנית הבנק המרכזי קנה אג"ח מהציבור ב-180 מיליון ש"ח. ידוע כי כתוצאה משני שינויים אלה כמות הכסף לא השתנתה. מכאן ניתן להסיק כי A (במיליון ש"ח) שווה ל:

- א. 18.
- ב. 200.
- ג. 1,800.
- ד. 180.
- ה. כל התשובות לעיל אינן נכונות.

הסבר: (כל הסכומים הם במיליון ש"ח)

בשאלה זו מתרחשים שני שינויים, ונחשב את השפעתם הכוללת על המב"צ ועל הרזרבות: שינוי ראשון - המזומן שבידי הציבור גדל ב-A ואילו הרזרבות קטנו ב-A. שינוי שני - הרזרבות גדלו ב-180 ואין שינוי במזומן שבידי הציבור. סה"כ המזומן שבידי הציבור גדל ב-A והשינוי ברזרבות הוא: $180 - A$. יחס הרזרבה הוא 0.1 ולכן מכפיל הפיקדונות הוא 10.

$$\begin{aligned} \text{השינוי בעו"ש} &= \text{לשינוי ברזרבות כפול מכפיל הפיקדונות, כלומר: } (180 - A) \cdot 10 \\ \text{השינוי בכמות הכסף} &= \text{לשינוי במב"צ} + \text{השינוי בעו"ש והוא בסה"כ אפס, ולכן:} \\ A + (180 - A) \cdot 10 &= 0 \rightarrow A = 9A = 1,800 \rightarrow A = 200 \end{aligned}$$

שאלה 9

- משק סגור נמצא בשיווי משקל בתעסוקה מלאה. כתוצאה משכלולים שונים במערכת הבנקאות הציבור מעוניין להחזיק פחות יתרות ריאליות בכל רמת תוצר ושער ריבית. כתוצאה מכך בשיווי המשקל החדש:
- הן הצריכה הפרטית והן ההשקעה יגדלו.
  - הריבית תרד.
  - תיווצר במשק אבטלה.
  - לא יהיה שינוי בהרכב השימושים אך כמות היתרות הריאליות תקטן.
  - לא ניתן לקבוע מה יקרה לצריכה הפרטית ולהשקעה.

הסבר:

תאור ההתרחשות: ירידה בביקוש ליתרות ריאליות (L זזה שמאלה) גורמת לירידת הריבית - עלייה בצריכה הפרטית ובהשקעה - עלייה בביקוש המצרפי - מכיוון שהמשק במצב המוצא בתעסוקה מלאה נוצר פער אינפלציוני, ולכן - המחירים עולים - היצע היתרות הריאליות קטן - הריבית עולה. תהליך זה ימשך עד לסגירת הפער, אך מכיוון שהפער נוצר מירידה הריבית, הרי שהוא ייסגר כאשר הריבית תחזור לרמתה במצב המוצא. מכיוון שבשיווי המשקל החדש התוצר והריבית לא ישתנו, הרי שגם הצריכה הפרטית וההשקעה לא ישתנו. מכיוון שחלה עליית מחירים הרי שכמות היתרות הריאליות קטנה.

שאלה 10

מנתוני החשבונאות הלאומית של משק פתוח בעשור האחרון עולה, כי לאורך השנים:

- המסים נטו והצריכה הציבורית גדלו כל אחד ב- 200 מיליון ש"ח.
  - ההכנסה הפנויה גדלה ב- 240 מיליון ש"ח - מחצית מהגידול הופנתה לצריכה פרטית והיתרה לחיסכון אישי.
  - עודף היבוא גדל ב- 50 מיליון ש"ח.
- מנתונים אלו ניתן להסיק כי:
- ההשקעה גדלה ב- 170 מיליון ש"ח והתוצר גדל ב- 440 מיליון ש"ח.
  - ההשקעה גדלה ב- 120 מיליון ש"ח והתוצר גדל ב- 240 מיליון ש"ח.
  - ההשקעה גדלה ב- 170 מיליון ש"ח והתוצר גדל ב- 240 מיליון ש"ח.
  - ההשקעה גדלה ב- 120 מיליון ש"ח והתוצר גדל ב- 440 מיליון ש"ח.
  - כל התשובות לעיל אינן נכונות.

הסבר:

נחשב את הגדלים כדי להציג את דוח היווי ההון. חיסכון ציבורי הוא: $S_G = T - G$. לפי הנתונים המסים נטו והצריכה הציבורית השתנו באותו הסכום ומכאן שאין שינוי בחיסכון הציבורי. החיסכון אישי גדל ב- 120 (וכך גם הצריכה הפרטית) כי לפי הנתונים מחצית מהעלייה בהכנסה הפנויה הוקצה לחיסכון והשאר לצריכה. מכאן שסך החיסכון במשק גדל ב- 120. נחשב את ההשקעה מדוח היווי הון: $I = S + (IM - X)$ ונקבל שהיא גדלה 170. נציב בדוח מקורות ושימושים: $Y + (IM - X) = C + G + I$ ונקבל שהתוצר גדל ב- 440.

שאלה 11

- משק סגור נמצא בשיווי משקל באבטלה. נתון כי הבנק המרכזי שומר על שער ריבית קבוע. לאור האילוצים הקואליציוניים, הממשלה החליטה להגדיל את הצריכה הציבורית ולממן זאת על-ידי מכירת אג"ח לציבור. כתוצאה מכך:
- הצריכה הפרטית תקטן וההשקעה תגדל.
  - הצריכה הפרטית תקטן וההשקעה תקטן.
  - לא ניתן לדעת מה יקרה לצריכה הפרטית ומה יקרה להשקעה.
  - הצריכה הפרטית תגדל וההשקעה תגדל.
  - כל התשובות לעיל אינן נכונות.

הסבר:

תאור ההתרחשות: הצריכה הציבורית גדלה -> הביקוש המצרפי עלה -> התוצר גדל. מכיוון שהבנק המרכזי שומר על שער ריבית קבוע, אין אפקט קיזוז והריבית כמובן לא משתנה. ההשקעה תגדל כי התוצר עלה ואין שינוי בריבית. הצריכה הפרטית תגדל כי התוצר גדל ואין שינוי במסים, ולכן ההכנסה הפנויה גדלה ואין שינוי בריבית.

שאלה 12

- התייחסו לשיווי משקל חלקי בשוק המט"ח. הניחו כי שני אירועים התרחשו במקביל:
- כתוצאה ממצאת מאגרי גז גדולים במשק, המשק הפסיק לייבא נפט מחו"ל.
  - הריבית העולמית ירדה.

כתוצאה משני אירועים אלה:

- יהיה פיחות בשער המטבע המקומי.
- ייתכן ששער החליפין לא ישתנה.
- היצוא יגדל.
- יהיה ייסוף בשער המטבע המקומי.
- כל התשובות לעיל אינן נכונות.

הסבר:

השינוי הראשון מביא לירידה ביבוא, ומכאן לירידה בביקוש למט"ח ולירידה בשער חליפין (ייסוף) ללא שינוי בעודף יבוא (זאת כי אין שינוי בתנועות הון). השינוי השני מביא לעלייה בפער הריביות בין הריבית בארץ לריבית בחו"ל וכתוצאה מכך לזרימה של יותר תנועות הון ארצה (תנועות הון נכנסות = CF). הדבר יגדיל את היצע מט"ח ויביא לירידה בשער חליפין (ייסוף) גם הוא, וכן לעלייה של עודף היבוא כי CF גדל. מכיוון שכל אחד מהשינויים גורם לייסוף, אכן יהיה ייסוף במטבע המקומי.

חלק ב (20 נקודות)

יש לענות על השאלה הבאה, לנמק ולהציג חישובים.

שאלה 13 (20 נקודות – 10 נקודות לכל סעיף)

נתונים לשני הסעיפים:

במשק סגור נמצא בשיווי משקל באבטלה.

נתון כי:

הנטייה השולית לצרוך היא 0.6 והנטייה השולית להשקיע היא 0.2.

פער התוצר הוא 450 ש"ח.

הבנק המרכזי שומר על שער ריבית קבוע.

ענו בנפרד על שני הסעיפים הבאים בהתבסס על נתונים אלה.

א. משרד האוצר מצא שהתוצר של שיווי משקל שווה ל-10,000 ש"ח.

חשבו את הנוסחה של הביקוש המצרפי ואת הפער הדפלציוני.

ב. הניחו כעת, כי הממשלה החליטה להגדיל את הצריכה הציבורית ב-100 ש"ח ולממן זאת

על-ידי הטלת מסים נוספים.

חשבו את השינוי בתוצר ואת השינוי בהשקעה כתוצאה מיישום ההחלטה.

סעיף א

הנטייה השולית להוציא היא: $MPE = MPC + MPI = 0.6 + 0.2 = 0.8$

$$K = \frac{1}{1-0.8} = 5 \quad \text{המכפיל הוא:}$$

נחשב את הגודל האוטונומי של הביקוש המצרפי (A) על-ידי:

$$K \cdot A = Y^* \rightarrow 5A = 10,000 \rightarrow A = 2,000$$

מכאן שמשוואת הביקוש המצרפי היא: $AD = 2,000 + 0.8Y$

$$\text{הפער הדפלציוני שווה ל: } 90 = \frac{\text{פער תוצר}}{K} = \frac{450}{5} = \text{פער דפלציוני}$$

סעיף ב

הגדלת הצריכה הציבורית והמסים תעלה את הגודל האוטונומי (החותך) של הביקוש המצרפי ב:

$$\Delta A = \Delta G - MPC \cdot \Delta T = 100 - 0.6 \cdot 100 = 40$$

השינוי בתוצר יהיה: $\Delta Y = K \cdot \Delta A = 5 \cdot 40 = 200$

השינוי בהשקעה יהיה: $\Delta I = MPI \cdot \Delta Y = 0.2 \cdot 200 = 40$

שאלה 14 (10 נקודות)

ישראל היא משק סגור הנמצא בשיווי משקל בתעסוקה מלאה. נתון כי ההשקעה תלויה רק בריבית. לאחרונה כתוצאה מפסימיות של משקי הבית ירדה הצריכה הפרטית בכל רמה של הכנסה פנויה וריבית.

כלכלנית טענה כי כתוצאה מכך (1) התוצר יקטן (2) ההשקעה תקטן גם היא יש לתאר את ההתרחשות במשק, לקבוע אם הטענות נכונות או לא נכונות ולנמק בפירוט. יש לתאר את ההתרחשות במשק, לקבוע אם הטענות נכונות או לא נכונות ולנמק בפירוט.

טענה (1) נכונה   טענה (2) לא נכונה

נימוק:

ירידה בצריכה פרטית תגרום לירידה בביקוש מצרפי, ולכן גם לירידה בתוצר. מכאן שטענה 1 נכונה. ירידה בתוצר תגרום לירידה בביקוש ליתרות ריאליות (L זה שמאלה) ובעקבות כך הריבית תרד. מכיוון שהשקעה תלויה רק בריבית, אז השקעה תעלה בשל ירידת הריבית. לכן טענה 2 אינה נכונה.

שאלה 15 (10 נקודות)

שוק המט"ח נמצא בשווי משקל (התייחסו בשאלה לשיווי משקל חלקי בשוק המט"ח).

קרו שני שינויים במקביל:

(1) הריבית העולמית ירדה,

(2) הממשלה הפחיתה מכסים על מוצרי יבוא רבים.

כלכלן טען כי כתוצאה מכך יהיה פיחות בשער המטבע המקומי.

יש לתאר את ההתרחשות בשוק מט"ח, לקבוע אם הטענה נכונה או לא נכונה ולנמק בפירוט.

הטענה לא נכונה

נימוק:

שינוי (1) - ירידה בריבית העולמית תגרום לפער הריביות בין ארץ לחו"ל לגדול, לכן תנועות ההון הנכנסות נטו (CF) יגדלו -> היצע מט"ח יגדל -> שער חליפין ירד (ייסוף).

שינוי (2) - הפחתת מכסים על יבוא תגרום, לעלייה בביקוש ליבוא -> לעליה בביקוש למט"ח, שער חליפין יעלה (פיחות).

מכאן שמהשילוב של שני שינויים אלה, לא ניתן לקבוע אם שער חליפין יעלה, ירד, או יישאר ללא שינוי.